

แผลที่เท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวานเป็นภาวะแทรกซ้อนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ การส่งเสริมพฤติกรรมดูแลเท้าที่เหมาะสม จะช่วยป้องกันภาวะแทรกซ้อนดังกล่าวได้ การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน โรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ผู้สูงอายุโรคเบาหวาน 24 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวาน 20 คน พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในคลินิกเบาหวาน 5 คน และอายุรแพทย์ 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แนวคำถามในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา และการจัดกลุ่มข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุโรคเบาหวานและผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการดูแลสุขภาพเท้า จัดเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่คิดว่าไม่จำเป็นต้องส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าเพราะยังไม่เคยเกิดแผลที่เท้าหรือพบเห็นผู้ที่ถูกตัดขาจากแผลที่เท้า และกลุ่มที่คิดว่าจำเป็นต้องส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้า การติดเชื้อ และการถูกตัดนิ้วเท้าและขา ส่วนที่มโนคุณากรสุขภาพเห็นตรงกันว่ามีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้า ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวานส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพเท้าของตนเองเนื่องจากไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่เกิดแผลที่เท้า ในขณะที่พยาบาลให้การส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าผู้สูงอายุโรคเบาหวานด้วยการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพเท้าแบบทั่วไป ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าคือปัจจัยด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ ความหลงลืม การได้ยินและการมองเห็นไม่ชัด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการให้ความรู้ ปัจจัยด้านทีมบุคลากรสุขภาพและผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวานคือการขาดความรู้และทักษะในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้า และไม่มีผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าผู้สูงอายุโรคเบาหวานของคลินิกเบาหวาน สิ่งที่ผู้สูงอายุโรคเบาหวานและผู้ดูแลผู้สูงอายุต้องการคือความรู้ และคำแนะนำอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการดูแลเท้าเป็นประจำ สิ่งที่ทีมบุคลากรสุขภาพต้องการคือผู้รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน การส่งเสริมความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ และเครือข่ายในชุมชนเพื่อช่วยในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลเท้าในผู้สูงอายุเบาหวาน

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานไม่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าที่เหมาะสม ปัจจัยที่ทำให้ผู้ดูแลผู้สูงอายุและบุคลากรสุขภาพไม่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าผู้สูงอายุโรคเบาหวานได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาบริการของคลินิกเบาหวานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวานของโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย

Diabetic foot ulcer is an important complication and a leading cause of death among diabetic elderly patients. Foot care behavior enhancement is a strategy to prevent the complication of diabetic foot. This descriptive research aimed to analyse foot care behavior enhancement of older persons with diabetes mellitus in Srisangworn Sukhothai hospital. Twenty-four older persons, twenty caregivers, five nurses, and four physicians were purposively selected for focus groups and in-depth interviews. Research instruments were question guidelines developed by the researcher. Data were analysed using descriptive statistics and data grouping.

The results revealed that there were two different ideas of the necessity of foot care behavior enhancement among older persons with diabetes mellitus and care givers. The first group thought that it was unnecessary to promote foot care behavior because they had never experienced diabetic foot ulcer and had never seen people who had leg amputation from diabetic foot ulcer. The second group believed that it was necessary to enhance foot care behavior to prevent foot ulcer, infection and amputation of lower extremities. The health care providers agreed that foot care behavior enhancement among older persons was necessary. Most of caregivers did not enhance foot care behavior for older persons due to a lack of knowledge and experiences of caring older diabetic persons with foot ulcer. Nurses enhanced foot care behavior for older persons with diabetes mellitus by providing information regarding general foot care. Older persons' factors that were major barriers to foot care behavior enhancement included memory loss, blurred vision and poor hearing. Lack of knowledge and skills of health care providers and caregivers and no responsible persons in diabetic clinic were also mentioned as major barriers. The older persons and caregivers wanted knowledge and long term inclusive advice on foot care. The health care providers needed responsible persons who were specifically assigned, knowledge improvement by experts, symbolic modeling and community network for assisting in foot care behavior enhancement among older persons with diabetes mellitus.

The results of this study provide understanding regarding the major causes and factors that obstruct the foot care behavior enhancement of older persons with diabetes mellitus and factors that make difficultly to health care providers and caregivers in proper enhancement of foot care behavior. These results can be used as a guideline to set up a master plan to improve service for foot care behavior enhancement among older persons with diabetes mellitus of diabetic clinic in Srisangworn Sukhothai hospital.